

Vejledning til ledere i Det Danske Spejderkorps om tryghed og trivsel

Introduktion til trygge rammer for børn, unge og voksne

Tryghed er en forudsætning for den udvikling, der er formålet med spejder. Denne vejledning er derfor målrettet alle spejderledere og andre frivillige, der er med til at skabe tryghed i Det Danske Spejderkorps.

I Det Danske Spejderkorps gør lederne en stor indsats for at skabe trygge rammer og tillidsfulde fællesskaber. Det gør vi, for at spejderne kan udfordre og udvikle sig, så de kan tage lederskabet på sig i såvel deres eget liv som blandt andre. Derfor er det vigtigt at være bevidst om rettigheder, evnen til at sætte og respektere egne og andres grænser samt at forebygge mistriksel og i værste fald overgreb.

I praksis kan vi dog desværre konstatere, at der hvert år er episoder med spejdere, ledere eller andre frivillige i Det Danske Spejderkorps, som oplever mistriksel, omsorgssvigt, krænkelse eller overgreb.

Formålet med denne vejledning er derfor at sætte fokus på det gode samvær, samt at klæde ledere i Det Danske Spejderkorps på til at kunne forebygge situationer, hvor man oplever noget, der ikke er, som det skal være. Det være sig overgreb, krænkelse, mobning, omsorgssvigt og mistriksel af enhver art.

I Tryghedsvejledningen kan du læse om en række forskellige emner:

- forebyggelse
- dialog og dialogkort
- sociale medier
- relationerne i spejderfællesskabet
- lederens rolle ved mistriksel, krænkelse og overgreb
- underretningspligt, tavshedspligt, lovgivning og samværs politikken
- korpskontorets rolle og hvor der er mere hjælp at hente

Har du brug for hjælp, kan du finde kontaktoplysninger bagerst i Tryghedsvejledningen.

Forebyggelse

Man får de bedste forudsætninger for en tryk kultur, når lederfællesskabet er præget af åbenhed, dialog, gennemsigtighed og ligestilling.

Den bedste måde at opnå det gode fællesskab på, er ved at have en fælles forståelse af, hvordan vi omgås hinanden på en god måde. Det er desuden vigtigt at få skabt en atmosfære i gruppen, hvor det er naturligt og accepteret at tale om, hvordan både den enkelte og gruppen lever op til de fælles værdier.

Begrebet "grænser" er i den sammenhæng helt essentiel. Det er vigtigt, at man kender egne og andres grænser. Og at være tydelig, respektere og fastholde anerkendelsen af at disse kan være meget forskellige for de enkelte i fællesskabet.

Det er væsentligt at understrege, at grænser ikke kun handler om meget alvorlige situationer med overgreb eller grov chikane, fx af seksuel karakter. Personlige grænser handler også om, hvordan

vi taler til hinanden på en respektfuld og anerkendende måde. Det er fx helt afgørende, at man i ledergruppen har jævnlige samtaler om, hvordan man taler til og med spejderne, og i den forbindelse berører emner som det at skælde ud og blive vred.

Det skal være acceptabelt, og der skal opfordres, til at man siger fra, hvis man oplever at få overskredet sine grænser. Ligesom alle skal føle sig trygge nok til at turde sige fra, hvis man oplever situationer, hvor andre får overskredet deres grænser.

Og i den forbindelse skal det være klart for alle, hvem man går til i situationer, hvor man oplever adfærd, der ikke er acceptabel.

Det kan være med til at tage brodden af konflikter eller misforståelser, når alle har mulighed for tydeligt at gøre opmærksom på, hvad der er i orden og hvad der ikke er.

Dialog

Et godt udgangspunkt for at forebygge mistriksel, krænkelser og overgreb i spejdergruppen er ved at tale om det gode samvær og de meningsfulde og sunde relationer.

Det er ubehageligt, når medlemmer i fællesskabet mistrives eller i værste fald bliver udsat for omsorgssvigt eller overgreb. Derfor er det vigtigt, at vi som ledere taler om den gode relation mellem barn og voksen, børnene imellem, barn til ung, unge imellem samt vi voksne imellem, så vi er bedre rustet til at håndtere det, hvis nogen oplever noget, de ikke finder i orden.

Det kan være et svært at tage hul på samtalen, men det er vigtigt, fordi vi i Det Danske Spejderkorps har et ansvar for at beskytte børn og unge mod mistriksel, krænkelser og overgreb. Ved at sætte forebyggelse på dagsordenen, passer vi på de børn og unge, som er i vores varetægt og på os selv som ledere og voksne. Ved at tale om måden vi er sammen på, skaber vi et trygt og tillidsfuldt miljø for børn og unge. Det gør vi bedst, når alle er med til at definere rammerne. Vi passer samtidig på os selv som voksne og ledere ved at tale om og forstå de sociale dynamikker, som kan opstå mellem børn, unge og deres ledere.

Dialogen om det gode samvær kan være svært at tage.

Det kan være svært at tale om situationer, hvor der ikke er enighed om, hvordan det gode samvær ser ud eller udleveres i gruppen. Men alene af den grund er det så desto meget vigtigere netop at tage dialogen.

Det Danske Spejderkorps anbefaler, at alle enheder sætter det gode samvær mellem børn, unge og voksne på dagsordenen på et årligt ledermøde som et minimum. Her kan I tage afsæt i problemstillinger og dilemmaer, man kan forestille sig kunne opstå, og tage jeres egen trivsel i gruppen op som et tema for drøftelse. Men endnu bedre er det, hvis I løbende hen over året sætter trivsel og samvær på dagsordenen og bruger tid på at tale om det, der kan være svært.

Dialogkortene

Der er udarbejdet et sæt Dialogkort, som med fordel kan benyttes til at tage dialogen om det gode samvær i gruppen. Dialogkortene kan bestilles via www.dds.dk/artikel/det-gode-samvaer-i-en-gruppe-kommer-gennem-dialog og tager udgangspunkt i tænkte cases. Det har den effekt, at når de enkelte cases er teoretiske, kan man få talt emnerne godt igennem, uden at det bliver personligt eller problematisk, når man diskuterer forskellige holdninger til de udvalgte cases.

Kortene har emner, som alle omhandler de gode relationer børn, unge og voksne imellem, fx ansvar, tillid og dialog. Med kortene følger en kort vejledning til, hvordan de kan bruges til at starte snakken om det gode samvær i gruppen.

Har I brug for hjælp til at arbejde med tryghed i ledergruppen eller sammen med spejderne, kan I kontakte korpsets konsulenter.

Sociale medier

Det er også vigtigt at være opmærksom på brugen af sociale medier, da de er en central del af de fleste leders og spejders daglige kommunikation. Det er vigtigt, at I som ledere overvejer og taler om, hvordan I bruger de sociale medier i relation til spejderne og samarbejdet med hinanden i ledergruppen.

I skal gøre jer overvejelser om, hvordan man i gruppen kommunikerer med spejderne. Anvend fx altid kollektiv kommunikation, som sikrer åbenhed i kommunikationen, i stedet for at den enkelte leder kommunikerer direkte med en enkelt spejder. Hvis I oplever ledere, der kommunikerer individuelt, direkte med enkelte spejdere, skal I gribe ind overfor det.

Vær åbne og tydelige om jeres regler for hvordan I anvender sociale medier i alle sammenhænge. Altså både ledere imellem, men også mellem ledere og spejdere.

Det er også jeres rolle som voksne rollemodeller at sikre, at der ikke blandt spejderne er mistrivsel for enkelte spejdere knyttet til deres kommunikation med hinanden på de sociale medier. Tal åbent om det med spejderne og sørg for at lave aftaler fx omkring hvornår og hvilke fotos det er i orden at dele. Sæt jer ind i lovgivningen og find blandt andet inspiration til dialogen hos Børns Vilkår: www.bornsvilkar.dk/faa-gode-raad/digitalt-liv/

Relationerne i spejderfællesskabet

Det kan være udfordrende at navigere i de mange relationer til andre voksne, unge og børn i rollen som leder. Ligesom, at man som leder også har et ansvar for at være opmærksom på relationerne spejderne i mellem – hvad enten det er mellem jævnaldrende eller spejdere i forskellige grene. I den forbindelse er det vigtigt også at bibringe spejderne evnerne til og opmærksomheden på egne og andres grænser, så de selv tager ansvar for det gode samvær.

Et særligt fokus skal i den sammenhæng være på de ældre spejdere fx i troppen og ikke mindst i klanen, når spejderne bliver mere og mere selvledende uden voksne ledere. I den kultur, der ofte bliver mere udpræget blandt klanspejderne, kan det være sværere at sige fra og stå ved egne og andres grænser, når normen er mere løssluppen og rebelsk.

Det kan derfor være en idé at sænke barrieren for at sige fra som klanspejder, ved at andre ledere i gruppen påtager sig en rolle som én, spejderne kan gå til og betro sig. Det skal formaliseres, så alle ved, hvem man skal gå til, hvis der er behov for det. Og så anbefales det, at der er mindst to erfarne og ældre ledere, der sammen påtager rollen som dem klanspejderne kan betro sig til.

En anden idé til at skabe mere tryghed og gøre det mere legitimt for klanspejderne at sige fra, er ved at tildele voksne og mere erfarne ledere en rolle som 'festvagter' i forbindelse med fester og sociale arrangementer, hvor klanspejdere deltager – på samme måde som at man har brandvagter. På den måde vil det være tydeligt for alle, at det er både legitimt og velkomment at sige fra og involvere en udenforstående voksen, hvis man oplever ting, man ikke bryder sig.

Lederens rolle ved mistrivsel, krænkelser og overgreb

Som spejderledere er vi i tæt kontakt med børn og unge og kan opleve, at de betror sig til os ved at fortælle om dårlige oplevelser eller mistrivsel. I den type situationer er det vigtigt, at man som leder lytter til, hvad spejderen fortæller og tager spejderens signaler alvorligt.

Når en spejder fortæller en leder om problemer i spejderens hverdag, skal man følge nogle generelle anbefalinger:

- Skab ro og rum så spejderen oplever anerkendelse og føler sig imødekommet. Det kræver overvindelse at åbne op om noget, der er svært at tale om.
- Vær rolig og åben og undlad at dømmes eller tale om skyld.
- Sørg for at handle på de ting du får at vide. Involvér andre ledere i din enhed eller søg hjælp fra andre i spejderfællesskabet. Og husk på, at du altid kan tage kontakt til korpskontoret, hvis du er i tvivl om, hvad du bør gøre.

Underretningspligt og tavshedspligt

Det er vigtigt at respektere fortroligheden overfor spejdere, som betror os med oplevelser og hændelser, hvad enten det er i spejderregi eller i anden sammenhæng.

Husk dog, at vi ikke har tavshedspligt, hvis underretningspligten kræver, at vi agerer på den viden, vi får i samtalen med spejderen. Vi er som frivillige, ligesom alle andre borgere i Danmark, selvfølgelig underlagt straffelovens generelle bestemmelser om uretmæssig videregivelse af personlige oplysninger. Læs mere om underretningspligt på www.dds.dk.

Lovgivning og samværspolitikken

Som leder i Det Danske Spejderkorps skal man overholde gældende lovgivning og være sig bevidst om, at man som rollemodel har et stort ansvar. Se i øvrigt mere herom i Samværspolitikken, der kan findes på www.dds.dk.

Korpskontorets rolle

Hvis I får viden eller indsigt i, at der foregår eller er foregået overgreb i forbindelse med spejderaktivitet, skal I kontakte korpskontoret.

Hvis I har en sag i gruppen, hvor I er i tvivl og har brug for hjælp, kan I tage kontakt til Korpskontoret. Korpskontorets medarbejdere kan hjælpe med rådgivning og sparring til, hvordan sagen skal håndteres.

Hvis I er i tvivl, skal I ikke tøve med at kontakte korpskontoret.

Ring hellere en gang for meget end en gang for lidt.

Korpskontoret kan kontaktes på tlf. 32 64 00 50.

Udenfor normal kontortid kan korpskontoret kontaktes på vagttelefonen tlf. 32 64 00 99.

Hvis sagen handler om en spejderchef, et medlem af korpsledelsen eller en ansat, skal generalsekretæren underrettes.

Kontaktoplysninger findes på www.dds.dk/konsulenter.

Hvis sagen handler om generalsekretæren, skal én af spejdercheferne underrettes.

Kontaktoplysninger findes på www.dds.dk/artikel/korpsledelsen

Hvor er der mere hjælp at hente?

Børns Vilkår tilbyder forskellige muligheder for hjælp, via telefonrådgivning, til både børn og voksne:

Børnetelefonen er børn og unges mulighed for rådgivning, trøst eller bare en voksen, der har tid til at lytte. Man er anonym, når man ringer til børnetelefonen og opkald eller sms til børnetelefonen vises ikke på telefonregningen.

Tlf.: 116 111.

Forældretelefonen er en rådgivningslinke til alle forældre og pårørende, der har spørgsmål, som omhandler børn.

Tlf.: 3555 5557.

Fagtelefonen er for alle, der arbejder med børn og unge, og som ønsker råd og vejledning i forbindelse med børnefaglige problemstillinger.

Tlf.: 3555 5558.

Se åbningstider for alle tre telefontjenester på www.bornsvilkar.dk.

På denne side tilbyder Børns Vilkår også gode råd til svære situationer samt links til andre relevante organisationer.

Red Barnet tilbyder blandt andet rådgivning omkring håndtering af digitale krænkelser:

www.redbarnet.dk/sletdet/

Politiet kan kontaktes på 114 (i akutte situationer skal du dog altid ringe 112).